

Институт за књижевност и уметност организује
Округли сто поводом промоције зборника

**STO GODINA
ČASOPISA
ZENIT
1921–1926–2021
A HUNDRED YEARS OF
THE ZENIT MAGAZINE**

Уторак 30. 11. 2021.

Библиотека Института за књижевност и уметност

У спомен Александру Петрову

Округли сто

ИКУМ, 30. 11. 2021.

Библиотека, 12h

СПИСАК УЧЕСНИКА И ТЕМА (азбучни ред)

1. Станислава Бараћ – Сто година Зенита и педесет година проучавања књижевне периодике
2. Јован Букумира – Зенитиста у чељусти дијалектике
3. Бојан Јовић – Зенитизам и авангардни *сисџем* уметности
4. Весна Матовић – *Шџурм* (1910–1932) и *Зениџ* (1921–1926) – неке паралеле
5. Жарка Свирчев - Во имја зенитизма и љубави
6. Зорана Симић - Макроскопија „тзв. књижевног поља“: о књижевнокритичким прилозима у часопису *Зениџ*

АПСТРАКТИ

Станислава Бараћ

Институт за књижевност и уметност, Београд

СТО ГОДИНА ЗЕНИТА И ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ПРОУЧАВАЊА КЊИЖЕВНЕ ПЕРИОДИКЕ

Проучавање часописа *Зенић* у оквиру пројекта *Историја српске књижевне периодике* сагледаћу кроз преклапање обележавања два јубилеја. Из те перспективе указују на ширину методологије проучавања периодике постављене током периода од 1969. до 1973. године у Институту за књижевност и уметност, њену усаглашеност управо са интернационалним авангардним феноменом какав су *Зенић* и зенитизам, и на методолошко-организациони моменат који је Драгиша Витошевић у „Белешкама о обради часописа“ назвао *шешкоће рада*. У том светлу ћу даље укратко описати вишедеценијски рад др Виде Голубовић на часопису *Зенић*, сопствено искуство проучавања *Зенића*, и напоре др Весне Матовић у остваривању капиталног издања репринта часописа са монографском студијом др Виде Голубовић и др Ирине Суботић.

Јован Букумира

Институт за књижевност и уметност, Београд

ЗЕНИТИСТА У ЧЕЉУСТИ ДИЈАЛЕКТИКЕ

Излагање се ослања на ауторово истраживање објављено, под незнатно другачијим насловом, у зборнику посвећеном стогодишњици часописа *Зенић* (1921–1926). Љубомир Мицић и Марко Ристић били су (књижевно-идеолошки) предводници два најорганизованија авангардна покрета на овим просторима, зенитизма и надреализма, а њихове личне судбине биле су обележене низом знаковитих приближавања и мимоилажења. Настојаћу на томе да осветлим њихов узајамни однос, обележен превасходно међусобним неприхватањем и одбацивањем, те да упоредно изложим и протумачим Мицићеве и Ристићеве карактеристичне ставове и позиције – не изостављајући при том неизбежну посредничку улогу Мирослава Крлеже, спрам кога су се обојица морали одредити: зенитиста тоталном негацијом, надреалиста амбивалентним прихватањем.

Бојан Јовић

Институт за књижевност и уметност, Београд

ЗЕНИТИЗАМ И АВАНГАРДНИ СИСТЕМ УМЕТНОСТИ

У саопштењу се излажу основе зенитистичког погледа на (авангардну) уметност, са једне стране исказане у манифестима и програмским текстовима зенитиста и сарадника *Зениџа*, са друге имплицитно садржане у њиховим књижевним и уметничким прилозима. Као естетички контекст се излажу поставке авангардистичког гледања на уметност Ричота Кануда и ставови најважнијих покрета. Посебна пажња се посвећује генолошким померањима до којих, са наглашеним уважавањем изражајних могућности филма, долази у уметничким гранама и књижевности. На крају се коментарише шире идејно-идеолошко значење зенитистичког поимања уметности.

Весна Матовић

Институт за књижевност и уметност, Београд

ШТУРМ (1910–1932) И ЗЕНИТ (1921–1926) – НЕКЕ ПАРАЛЕЛЕ

Немачки часопис *Штурм* (*Der Sturm*) био је не само стожерно гласило немачког већ и европског експресионизма. Програмски текстови у *Штурму* као и сарадња бројних истакнутих европских уметника (Кокошка, Кандински, Аполинер, Маринети, Боћони, Кубин, Кле, Шагал...) сведоче о космополитској оријентацији часописа. У оквиру међународних веза посебно место имају везе са источноевропским авангардистима двадесетих година, пре свега са југословенским и српским часописом *Зениџ*.

У излагању ће бити укратко указано на културни, уметнички и поетички контекст у коме се појављује часопис *Штурм* као и на његове развојне поетичке и иделошке фазе с обзиром на турбулетна друштвена и политичка дешавања која доносе Први светски рат и револуција у постратној Немачкој. Пресудну улогу у креирању уређивачке политике часописа и стварању истоименог покрета имао је Херварт Валден (*Herwarth Walden*), који је због иновативности часописа и истоименог покрета у немачкој и европској уметничкој јавности и сам био предмет беспштедне критике. Томе треба додати мултимедијални карактер часописа и покрета, тј. њихову усмереност на дешавања како у књижевности тако и ликовној и музичкој уметности и њихово теоријско промишљање. У циљу презентације и афирмације „великог преокрета у уметности“, који су часопис и покрет доносили, Валден је основао издавачку кућу и организовао сликарске изложбе, песничке вечери и позоришне представе. И ту се већ оцртавају додирне тачке са Мицићевим *Зениџом*, а оне се умножавају низом других подударности: поетичка радикалност је одлика и *Штурма* и *Зениџа*, а њихове различите манифестације су по правилу наилазиле на неразумевање и осуду у матичној културној јавности. Сличности се могу наћи и у партнерским односима уредника Херварта и Нели Валден са оним који су имали Љубомир и Анушка Мицић. Одређене паралеле између *Штурма* и *Зениџа* постоје и у интересовању за Исток, посебно Русију и руске уметника. Контакти уредника и сарадника ова два часописа могу се, на изванредан начин, приписати тој врсти интересовања. Коначно, уплив идеолошког и политичког момента се показује као корозиван и у случају немачког и југословенског часописа: Валден напушта Немачку након престанка изласка *Штурма* почетком тридесетих година и одлази у Русију, где нестаје, а Мицић после Загреба и Београда након забране и гашења *Зениџа* у другој половини двадесетих одлази у Париз. У оба случаја политичке околности су биле одлучујући фактор.

Жарка Свирчев

Институт за књижевност и уметност, Београд

ВО ИМЈА ЗЕНИТИЗМА И ЉУБАВИ

У саопштењу ће се предочити важност укључивања различитих аспеката ауторства у студијама авангарде на примеру недискурзивног ауторства у контексту зенитизма. На основу занемарене грађе у досадашњим истраживањима зенитизма, аргументоваће се у прилог конститутивне улоге недискурзивног ауторства Анушке Мицић, те у прилог концепције зенитизма као колаборативног уметничко-животног пројекта Анушке и Љубомира Мицића. Посебна пажња ће се посветити стваралачкој биографији Анушке Мицић како у локалном, зенитистичком контексту, тако и у ширем, контексту источноевропских уметничких парова. Напослетку, указаће се на етичке дилеме са којима се суочава феминистичка интерпретација зенитистичког пара, односно позиције, улоге и доприноса Анушке Мицић.

Зорана Симић

Институт за књижевност и уметност, Београд

МАКРОСКОПИЈА „ТЗВ. КЊИЖЕВНОГ ПОЉА“: О КЊИЖЕВНОКРИТИЧКИМ ПРИЛОЗИМА У ЧАСОПИСУ *ЗЕНИТ*

Излагање се ослања на рад који је под истим насловом објављен у међународном зборнику *Sto godina časopisa Zenit = A hundred years of the Zenit magazine: 1921–1926–2021*. У њему ће бити изнете хипотезе и закључци до којих је ауторка дошла истражујући целовит корпус часописа *Зенић* (*Zenit*, 1921–1926), усредсређујући се на књижевнокритичке прилоге и особености књижевнокритичког дискурса и приступа у поменутом часопису. Књижевна критика је по правилу објављивана у сталној и полемички интонираној рубрици *Макроској*, уз тек један изузетак, и њу је углавном писао уредник Љубомир Мицић, а ређе и његови малобројни сарадници. Стога излагање истовремено осветљава и начелни значај рубрике *Макроској* и кључне тачке уредничке политике Љубомира Мицића у *Зенићу*, односно показује на које се начине – и тематски и дискурзивно – ове сфере узајамно условљавају и прожимају с књижевном критиком, њеним регистром, циљевима и импликацијама. Реконструкција књижевнокритичког обзорја *Зенића* указује на поједине – неретко и данас актуелне и подстицајне – потенцијале Мицићеве књижевне критике, али исто тако и на њене бројне апорије и ограничења; у излагању ће бити речи о оним најупадљивијим и најзначајнијим.